

FRANKIRANO ZARJE je v Ljubljani, Franciškaška ulica št. 8 (skarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. popoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

BAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 38.—

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petivrstica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštnine proste.

Stev. 684.

V Ljubljani, v torek dne 16. septembra 1913.

Leto III.

Glavno deželnozborsko vprašanje.

Kranjski dželni zbor se snide 24. t. m. in bo zboroval približno tri tedne. Z ozirom na delo, ki bi ga moral opraviti, če bi hotel biti zvest svojemu poklicu, je to zelo kratak čas. Ako bi zboroval pol leta, bi mu vesten deželni odbor lahko dal toliko važnega, potrebnega dela, da mu ne bi ostajalo vmes nič časa za počivanje. Toda klerikalci spoštujejo deželno avtonomijo tako, da so spomladi prepredili zasedanje deželnega zbora in da bi ga bili sedaj zopet najrajši prepredili. Gospoda Susteršič in Lampe namreč zamenjavata deželno avtonomijo s svojo komando. Taki so sploh od nekada »demokratični« pojmi klerikalne stranke. Kaj je treba ljudstvu, da bi imelo kakšno mnenje? Saj so gospodje tukaj, da mislijo, ljudstvo pa naj veruje in verjame, uboga in glasuje, pa včasih kličo »Živio!« Kaj je treba deželnega zbora, da bi razpravljali in sklepali, kontrolirali in proračunavali? Saj je deželni odbor tukaj, da upravlja in komandira; poslanci pa imajo itak svoje privatne poklice, in krščanska ljubezen ne dopušča srcem mandarinov, da bi jih ovirali v njih vsakdanjih poslih.

Pa čemu tudi? Deželni zbor ima odločno klerikalno večino. Klerikalna stranka je vzorno »disciplinirana«; to se pravi: Kar hoče Susteršič, to hočejo vsi do zadnjega občinskega bega in farovškega bonca. Kam pa bi prišla disciplina, če bi imel še spodaj kdo svoje mnenje? Če pa je v stranki disciplina, tedaj je tudi v deželnem zboru. Klerikalna večina bo v vsakem slučaju tako glasovala, kakor zahteva deželni odbor, v katerem tudi odločujejo klerikalci. Drugače sploh ne more in ne sme biti, ker so klerikalni poslanci izvoljeni na ukaz strankinega vezirata, kateremu morajo biti prav tako pokorni, kakor volilci. In ker je gotovo, kako bo klerikalna večina v vsakem posameznem slučaju glasovala, je zgolj luksus, če jo deželni odbor še vprašuje. Torej je najbolje, da ostane doma, ker je efekt povsem enak, če gospodje poslanci kupčujejo in pospravljajo otavo, ali pa če »regirajo«. Če da ostane večina doma, naj ostane še manjšina, ki itak nima nič govoriti. In tako je dokazano, da je zborovanje deželnega zbora res nepotrebno.

Enkrat se je ta imenitna sholastična argumentacija vendar ponesrečila. Deželni zbor je sklican kljub temu, da se Lampetu in Peganu prav nič ni mudilo. Socialna demokracija nima v tem čednem parlamentu nobene besede, ker so znali klerikalci z liberalno in nemško pomočjo izdelati volilni red, ki je zavedno, organizirano delavstvo opeharil za vsako zastopstvo. Kajti laž je, da bi bila socialna demokracija v deželi tako nezmatna, da sploh ne bi zaslužila nobenega mandata. Število njenih volilcev se je pokazalo pri državnozbornih in pri deželnozbornih volitvah, in po vsaki pošteno proporciji bi morala stranka že sedaj dobiti primerno zastopstvo v deželni zbornici. Sedaj ga nima, in zato seveda tudi ne more neposredno poseči v deželnozbornsko delo. Toda četudi so naloge socialne demokracije osnovno različne od namenov in interesov meščanskih strank, imajo vendar nekatera posamezna vprašanja za meščansko opozicijo enak pomen kakor za nas. Kontrola deželnega odbora je n. pr. zadeva vse dežele in vsem mora biti enako ležeče na tem, da je deželna uprava racionalna in poštena.

Ali vprašanje vseh vprašanj je sestava deželnega zbora. Deželni volilni red, ki je v veljavi, ne omogoča le sedanjega klerikalnega gospodarstva z vsem absolutizmom, s pristranostjo, s korupcijo, ki se vse očitneje razliva pred očmi prebivalstva, temveč ga utrjuje za dolgo dobo. S tem ni rečeno, da je klerikalna večina neizpremenljiva in klerikalna večina neizpremenljiva. Ali volilni red po kurijah, od katerih je vsaka takorekoč vnaprej določena gotovi stranki, pospešuje politični indiferent-

zem in ovira politično izobrazbo. Čemu se spuščati v boj, če je rezultat že pred bojem določen?

Ko so liberalci izgubili mandat v gorenjskih mestih in trgih, so izjavili, da se bodo poslej bojevali za splošno in enako volilno pravico. To je v resnici vprašanje vseh vprašanj, zakaj razmere v deželi se morejo izpremeniti le tedaj, če se izpremeni politična podlaga. Edina izprememba, ki se da opraviti, je pa splošna in enaka volilna pravica.

Predvsem je to pravica ljudstva. Volilci splošnega razreda žive danes v političnem ponižanju. Glasovnice onega člana splošne kurije, ki nima privilegija, da glasuje tudi v kakšnem drugem razredu, je takorekoč brez veljave. Vsi oni, ki so že volili v drugih razredih, si razdele še mandate splošne kurije, delavski volilci pa lahko gledajo dolgih nosov to delitev. Sami sebi se morajo zdeti smešni s svojimi glasovnicami, ki jih smejo, oziroma morajo polagati v volilne posode le zato, da se šteje nekoliko več listkov, ne da bi mogli z njimi vplivati na rezultat volitve. Človek se ne bi smel čuditi, če bi ti volilci zapisavali kralja Davida in preroka Daniela na svoje glasovnice, ker je rezultat čisto enak kakor če zapišejo živeče, opravičene kandidatke.

Volitev ne more imeti namena, da zakon a priori določi, katerim strankam imajo pripasti mandati. Šele volilni boj ima povzročiti razdelitev na podlagi dejanskih razmer. Zato pa mora biti tudi volilna pravica taka, da se z njo izkaže dejanske razmere in njih izpremembe. Sicer bi se deželni zbor lahko volil kar za trideset let, in zadostoval bi nadomestne volitve, če med tem časom kakšen poslanec umre ali pa postane deželni kmetijski veščak. In s tem se vprašamo v dobo absolutizma, ki jo sedaj resnično imamo, le da ni absolutna moč v rokah kakšnega monarha, temveč v rokah klerikalne stranke oziroma njenih voditeljev.

Političen boj, v katerem prihajajo dejanske razmere do veljave, je pa le tedaj mogoč, ako imajo subjekti razmer, torej prebivalci enako pravico. Čim velja glasovnica enega volilca več kakor glasovnica drugega, je položaj premaknjen in slika razmer popačena. Posebno nuda pa mora biti falzifikat, kjer je nasprotje med pravicami tako kričeče kakor pri volitvah za deželni zbor, kjer ima peščica veleposestnikov, ki jo človek lahko sešteje na prste, toliko moči kolikor cel okraj srednje privilegiranih volilcev, delavsko ljudstvo pa nobene ne.

Splošna in enaka volilna pravica ne izpremeni razmerja političnih sil v deželi preko noči. Kdor zna politično misliti, ne pričakuje, da izginje klerikalna večina pri prvih volitvah. Tudi iz drugih vzrokov se lahko zgodi, da mora Susteršič prepustiti deželno glavarstvo drugim rokam, kakor ga je moral prepustiti Šuklje. Ali to pomeni bore malo za izpremembo sistema. In če bi tudi volilci zaradi kakšnega osamljenega dogodka v hipni opozicionalni razdraženosti oddali svoje glasove proti vladajoči stranki, bi bilo to brez večjega pomena, ker bi tak rezultat ne izviral iz političnega prepričanja volilcev in bi uspeh ob prvi priliki lahko zopet izginil.

Sola političnega prepričanja je splošna in enaka volilna pravica. Ona daje vsem volilcem enako zavest: Deželni zbor je naš zbor! Splošna in enaka volilna pravica povzroča, da se ljudstvo zanima za parlament, ki ga je izvolilo, da zasleduje njegovo delo, da se poučuje o predmetih, s katerimi se bavi. Splošna in enaka volilna pravica je pogoj političnega mišljenja. In zato je izmed vseh vprašanj, ki se tičejo deželnega zbora, volilna pravica najvažnejša. Zato smo tudi radovedni, kako bo liberalna stranka uredila svojo obljubo, da se bo bojevala za splošno in enako volilno pravico za kranjski deželni zbor.

posestnikom, katerim omogoča, da prodajajo vso pšenico toliko dražje, kolikor znaša carina na uvoz inozemske pšenice. Povrhtega se jim pa zaradi carine na pšenico ni treba bati tuje konkurence.

Lep dobiček si tukaj napravi veleposestnik iz žepov tistih, ki kupujejo moko!

Kako pa je z dninarjem, kočarjem in malim kmetom? K temu, kar pridelal, mora on še dokupiti žita in moke. Če torej jeseni proda par vreč lastnega pridelka dražje, zato da plača davke, mora pozimi in spomladi kupiti vsaj toliko, koliko je prodal, po ravno tako visoki ceni.

Njemu torej carine ne koristijo, narobe mu pravzaprav škodijo!

To škodo pa trpe tudi kmetovalci v hri-

Dnevne beležke.

— Ustanovni občni zbor »Svobode« bo v nedeljo, 21. t. m., ob pol 10. dopoldne v restavraciji »International« na Resljevi cesti. Čas do tega zbora je le še kratak. Sodrugom in sodružicam priporočamo, naj ga pridno porabijo za pristop in za agitacijo, da stopi »Svoboda« krepka v življenje in da takoj lahko prične s svojim delom. Kako potrebna in važna je izobraževalna organizacija za naše delavstvo, je praktično najbolje pokazala razpuščena »Vzajemnost«, katere so se delavci po vsej deželi oklepali z naraščajočo vneto. Pričakovati smemo, da se bodo še tesneje oklenili »Svobode« in si v njej ustvarili organizacijo, ki bo sposobna, da izvrši vse velike naloge izobraževalnega dela med slovenskim proletariatom. V začetkih samostojnega delavskega gibanja so bila izobraževalna društva prve organizacije, ki so si jih ustanavljali po osvojitvi koprneči delavci, če ne vedoči, pa vsaj sluteci, kako velika moč je v znanju. Medtem se je slutnja že izpremenila v trdno zavest. Proletariat si je sčasoma ustanovil politično in strokovno organizacijo. Poleg teh obstajajo tudi v razvitejših socialističnih strankah še izobraževalna društva; pri nas pa je taka organizacija tem potrebnjša, ker nima delavstvo pri nas tako olajšane poti do izobrazbe kakor drugod, kjer so demokratično misleči krogi izven delavstva ustanovili velikanske splošno pristopne izobraževalne naprave. Na Dunaju n. pr. so poljudni vsenčilišni tečaji, krasne prireditve Volksbildungvereine, Urania itd. Pri nas je delavstvo v tem oziru skoraj popolnoma odkazano na svojo moč in dobro voljo. Zato ima »Svoboda«, ki se ustanovi v nedeljo, posebno velik pomen, in kdorkoli čuti socialistično, mora smatrati za svojo dolžnost, da postane njen član. Čim bolj njeno članstvo številnejše, tem bolj bo društvo izpolnjevalo svoje naloge. Bliža se zima, ki je za poučne tečaje, za predavanja itd. po dolgih izkušnjah najprimernejši čas, in želeji je, da bi mogla takoj s polno paro zaploviti v svoje delo. Vsak bivši član »Vzajemnosti« bi moral biti agitator za »Svobodo« in njen ustanovni zbor bi moral biti manifestacija delavske zavesti. Do nedelje naj torej sodružici in sodružice pridno porabijo čas.

— Deželni odbor je imel sejo v soboto 13. t. m. pod predsedstvom glavarjevega namestnika dr. Lampeta. Deželni odbornik dr. Novak je zahteval izpisek iz knjigovodstva k pobotnicam o potnih stroških deželnih uradnikov in deželnih odbornikov za leto 1912. Odgovoril mu je dr. Lampe, da to ni mogoče, češ da imajo dež. uradniki preveč posla s pripravami za deželni zbor. — Glede računov tvrdke Redlich & Berger za dela v deželni elektrarni v Žirovnici za mesec maj v znesku po 10.623 K 51 v, dalje glede dobavnih pogojev in cenika za dobavo električne sile industriji in dobavnih pogojev za oddajo električnega toka iz deželnih elektrarn izjavlja dr. Novak, da je po njegovem mnenju nadaljevanje del pri teh deželnih podjetjih nedopustno in kvarno deželi; zahteva pojasnila, so li dela v Završnici bila v resnici ustavljena, v kakem stadiju so in koliko se je doslej izdalo. Dr. Lampe odgovarja, da dela v Završnici niso bila ustavljena, ampak bodo v najbližjem času dovršena; v prihodni sezoni se bo na Bledu že oddajal električni tok. Trasiranje dalinovoda v okraju Jesenice-Bled-Radovljica-Brezje je izvršeno. Priglašenih je 1500 interesentov. Završnica je doslej veljala pol milijona kron, za Savo pa je potrošenih 200.000 K. — Glede porazdelitve zastopnikov v okrajne cestne odbore interpelira dr. Novak, če so dobile vse občine, ki imajo 3000 prebivalcev, po enega zastopnika v zmyslu določil cestnega zakona. Dr. Lampe odgovarja, da je zgolj občina Zagorje, ki ima danes več kot 3000 prebivalcev, dobila skupno za občino Kotredež enega zastopnika. Kot podlaga za razdelitev se je vzel uradni izkaz prebivalstva iz leta 1900. Takrat občina Zagorje še ni imela 3000 prebivalcev; statističnega izkaza za leto 1910, pa deželni odbor nima uradno na razpolago. Ugovor občine Zagorje se v tem pogledu z večino glasov zavrne. — Za trasiranje vodovoda Ribnica-Kočevlje se naroči stavbnemu uradu, naj povabi znane sposobne tvrdke k ofertam. — Mlekarna v Št. Lovrencu je zgradila prašičerejsko napravo, ker je država obljubila 50 % podpore, ki znaša 20.000 K. Sedaj pa država ne izplača podpore. Na račun te državne podpore se predumoma izplača iz deželne blagajne 4000 K. Država se menda zato brani dati podporo, ker se prašiči ne kupujejo

bovitih kraljih, ki se prečajo pretežno z živinorejo in morajo v to svrhu nakupiti mnogo žita. Tako slepari carina kmete. Je že res, da kupiči carina bogastvo bogatejšim, toda tudi, ubožstvo ubožnejšim.

Od vsakih 100 kmetovalcev so štirje, ki imajo od svojih pridelkov profit, 21 jih pridobiva malo ali pa nič, 75 jih pa gotovo izgublja, ker imajo poslednji manj kot 4 hektare zemlje in morajo vedno dokupovati živil in klaje!

Carina, to je loterija, pri kateri štirje dobe, 21tim se vrne zastavek, 75 jih pa izgubi. Več nego dva milijona maloposestnikov mora plačevati svoj kruh dražje in razen tega še dajati veleposestnikom pretvezo, da lahko v njihovem imenu izkoriščajo ljudstvo. (Konec.)

v domačih krajih. Živinorejska zadruga v Sodrugači priredi dne 25. septembra razstavo in semenj plemenske živine. Dovolila se je podpora v znesku 500 K iz fonda za povzdigo živinoreje. Občine Breznica, Begunje in Mošnje nameravajo kupiti hišo za skupno ubožnico. Ogledati si jo morata preje deželni inženir in deželni zdravnik. — Zdraviška komisija na Bledu se razpusti; njena aktivna in pasiva prevzame občina Bled, ki se ustanovi kot zdraviška občina Bled. Deželnemu odboru se predložijo zadevni zakonski načrt. Pritožbi gg. Štefeta in Kregarja proti sklepu občinskega sveta ljubljanskega, naj razdeli mestni magistrat ljubljanski 6000 K potrebnim učiteljem v Ljubljani, se z utemeljevanjem g. dr. Pegana z ozirom na finančni položaj mesta in na dolžnost dežele (ne mesta) vzdržavati učitelstvo, ugodi proti glasovoma zastopnikov veleposestva in narodno-napredne stranke. — Prošnja Zveze kranjskih prostovoljnih gasilnih društev, naj se deželni odbor pri razdelitvi podpor ozira tudi na njene članice, se z večino odkloni. V odbor deželne gasilske zveze pošlje deželni odbor z veto-pravico dr. Pegana. Za tajnika gasilne zveze se imenuje g. Lavtžar. — Dovolilo se razne podpore gasilnim društvom, včlenjenim v deželni gasilski zvezi. Denarja je 40.000 K na razpolago. Tudi vipavskemu gasilnemu društvu se dovoli podpora v znesku 2970 kron zato, ker so gasilci obljubili, da ne bodo peslali, pač pa prirejali tombole. — Bivšemu županu v Št. Rupertu Zupančiču se predlaga graja, ker po poročilu dr. Pegana ni prišel ob določeni uri k zaslišanju deželnega uradnika Kristana v Št. Rupert. Pri tem se vname debata glede postopanja napram posameznim bivšim in sedanjim županom, Dr. Pegana izjavlja, da bo kaznoval samo obstatne slučaje. O obstatnosti so bila razna mnenja. — Na obratno ravnanje v Trstu se obrne deželni odbor s prošnjo, da zavozni kamniški vlak na postajo Južne železnice. — Dovoli se primeren kredit za izobrazbo dveh mladeničev pri »Alpenski vereini«, ki bosta potem obdržavala tečaje na Gorenjskem. — Dovolilo se razne podpore in nagrade šolam, učiteljem in učiteljicam. Za provizorično nastanjenje poizkusnih orožnikov se dovoli nadaljni kredit za pet mesecev v znesku 300 K. Prihodnja seja bo dne 20. septembra 1913.

— Odbor pevskega odbora ima nocoj ob pol devetih sejo v društvenih prostorih. Vsi odborniki naj se zanesljivo udeležijo seje.

— »Ženski lista« za mesec september ni izšel, pač pa izide meseca oktobra dvojna številka.

— Zahvala nemških kovinarjev. Sodrugi Kocmur je kot načelnik odbora za sprejem draždanskih sodrugov o priliki njih izleta skozi Ljubljano prejel sledečo pismo s prošnjo, da je sporoči vsem prizadetim sodružicam in sodrugom: Naš izlet je do konca, podpiran od krasnega vremena, izvrstno potekel. Če je bilo to mogoče vkljub težavam, ki so se pojavile pri prenočiščih, tedaj gre za to v veliki meri zahvala trudu ljubljanskih sodrugov. Zato se tudi osebno prav rad odzovem naročilu udeležencev našega izleta, izreči ljubljanskim sodrugom za njih trud pri izvedbi našega izleta, za presrčni sprejem, komerz i. dr. najprisrčnejšo zahvalo. Našim udeležencem bo njih bivanje v Ljubljani, kakor kratko je tudi bilo, ostalo spomin za vse življenje. V tem, ko Te prosim, da ljubljanske sodruge o tem na primeren način obvestiš, bilježim s pozdravom! Za upravo nemške Zveze kovinarjev v Draždanih: Friderik Föller sr. — Ob tej priliki izreka spejemni odbor ljubljanski iskreno zahvalo tudi »Deželni zvezi za promet tujcev na Kranjskem«, imenoma njenemu tajniku g. Govekarju, brez katerega pomoči pri preskrbi prenočišč bi bila vseh sodrugov izletnikov nemogoča; dalje vsem sodrugom in sodružicam, ki so bile izletnikom ves čas njih bivanja v Ljubljani na uslugo; sodrugom pevcem in tamburašem ter zlasti onim sodrugom, ki so v zadnjem hipu, ko je bila nevarnost, da bo velik del izletnikov brez prenočišč, bili drage volje pripravljivi, vzeti jih na svoje domove. Prav posebna zahvala pa še sodr. Klemenčiču v Sp. Šiški in g. F. za krasne šopke ter ljubkim sodružicam za njih razdeljevanje. Bodi iskrena hvala tudi sodružicam in sodrugom v Zidanem mostu, Trbovljah, Hrastniku, Zagorju, Postojni, Jesenicah in drugih obželeznih krajih, ki so z ljubeznivimi sprejemimi nemških izletnikov in darovanjem cvetlic pripomogli, da so le-ti iz naših krajev odnesli vtisk, ki ga bo njih osebnem trpljenju v naših krajih niso bili pričakovali.

KAREL RENNER:

Kmetje in socialna demokracija.

(Dalje.)

Socialni demokratje so v dneh od 12. do 28. novembra 1907. pokazali v besedah in predlogih, kako mislijo o kmečkem ljudstvu. Seveda so nasprotniki zamolčali naše predloge ali so se pa o njih lagali.

Nujni predlog poslanca dr. Rennerja zahteva:

Pospeševanje poljedelstva in živinoreje, zložitev raztresenih zemljišč, ureditev občinskih pašnikov in gozdov na tak način, da bodo tudi mali posestniki pri njih imeli gotov delež; zagotovitev kmečkih pravic glede na drva in pašo na državnih in graščinskih posestvih, obrambo planinskih pašnikov pred lovsko gospodo, ki hoče te pašnike zapreti ali pogozditi, temeljito reformo lovskega zakona.

Državna posestva naj se oddajo v porabo ljudskemu gospodarstvu.

Glede na pomanjkanje živine predlaga Renner, naj se uredi uvoz živine tako, da bo izključeno prevažanje živinske kuge z živino, da pa pride mali poljedelec vendar poceni do živine. Nadalje zahteva Rennerjev predlog: Pospeševanje kmečkih zadrug za izkoriščanje ži-

vinorejskih pridelkov; vpeljavjo splošne, enake in direktne volilne pravice za občinske zastope; odpravo davka na meso in klavno živino na deželi.

Te socialno demokratične predloge so dne 28. novembra 1907 zavrgle gospodujoče stranke! Razume se, da se skušajo agrarci opravičevati, češ da zahteva kmečko ljudstvo na deželi carine. Vprašamo pa:

Ali koristijo carine tudi delavnemu ljudstvu na deželi?

Gotovo je, da koristijo carine gospodi in veleposestnikom! Toda nihče, ki ima v glavi nekoliko soli, ne bo verjel in ne verjame, da so carine delavnemu ljudstvu koristne. Bogatin, ki mu prinese žetev 10.000 stotov pšenice, ima pri carini tale dobiček:

Carina znaša K 6:30 na stot, svojo žetev proda torej za 63.000 K dražje. — Kajti carina na pšenico, katero morajo plačevati konsumenti pri uvozu, ne koristi samo državi s tem, da pride carina na uvažano pšenico v blagajno države, marveč je napravljena na lubo domačim vele-

Skrivnostna imena daje vojna uprava morilnim aparatom, ki imajo pričati o naši veličini, slavi in kulturi. Pri velikih manevrih na južnem Češkem, ki se ravno sedaj razvijajo, se kaže moderniziranje našega militarizma v tem, da rabiljo najmojše pridobitev človeškega duha za človekoljubne namene vojskovanja. Pri teh manevrih sodelujejo namreč tudi vojaški samoleti, in kar njih dvanaest naenkrat. Hvalabog, da gre le za manevre; to je boljše za talce in za druge ljudi. Ker je pa tak aeroplan skoraj nekako živo bitje, mora biti tudi krščeno. In res ima vsak aparat svoje ime. V tem krstu je nekaj skrivnostnega. Navaden civilist pač nikdar ne bo razumel, zakaj se morajo vsa ta imena začeti s črko B. Vojna uprava bo že imel kakšen razlog, ker bi bilo pregrešno misliti, da se stori v onih višavah kaj brez glave. Torej mora navaden civilist priznati, da je stvar pametna. Ali kakšna čudna, pisana družba se je sešla poleg tega posebnega zakona krstivca? Letala se imenujejo: Bajazzo, Baldur, Bandit, Barbara, Bela, Belizar, Bellona, Berta, Blitz (strela) Bomercy, Butterfly in Buddha. Iz zelo raznovrstnih pratik so pobrali te svtnike; Baldur je starogermanski bog, Barbara, Bela in Berta prihajajo iz krščanskega koledarja, Buddha pa je Indijec. Toda pri Barbari in Berti si človek lahko misli, da to nista nebeška Barbara in nebeška Berta, kakor na pr. vila Milka ali pa vila Vera nista krščeni po teh svetnicah. Pri Baldurju in Buddhi pa je vsak dvom izključen. In civilist se praska za ušesi, češ, kaj imata ta dva opraviti z vojskovanjem? Madame Butterfly je imela vsaj pomorskega lajtnanta za moža. Toda Buddha? Apostel najmirnejše vere vseh časov ne bo niti sam razumel, kako prihaja do tega, da se z njega mečejo bombe. Če je morala biti ravno začetna črka B, bi se bilo vendar našlo kakšno drugo ime, nemara ime kakšnega živega človeka, recimo kakšnega državljanca, ki bi se vsaj lahko čutil počaščenega. Marsikdo pa bi se imenitno zabaval, če bi pri tej priliki videl, kako leti graf Berchtold.

Všok liberalnih občinskih odborov v klerikalni tabor. Pri volitvah v čestni odbor v zagorski občini se je pokazalo, koliko resnosti je pričakovati od liberalnih veljakov v takozvanem antiklerikalnem boju. Če ne bi imela zagorska občina 8 socialno demokratičnih občinskih odborov, bi bila v nedeljo dne 14. t. m. zavihrala papeževo zastavo nad zagorsko občino, kajti sedem liberalnih odborov občinskih, ki se štejejo za voditelje liberalne stranke, Weinberger, Balcer, Flisek, Blažič itd. in ki jih je »Slovenski Narod« včasih povzdigoval v sveta nebasa, so naenkrat postali klerikalci. Morda se bodo izgovarjali, da je igralo pri teh volitvah osebno vprašanje obel kandidator vloga, da so volili raditega klerikalno, ker jim je bil klerikalec osebno bolj priljubljen kakor njih lastni pristaši. Ali ta izgovor ne more popraviti njih politične značajnosti in nedoslednosti, kajti tudi med socialnimi demokrati ni nobenega odbornika, ki bi imel osebno kaj proti Jos. Rancingerju. Ampak pri volitvah vendar ne gre nikoli za osebe, temveč za načela. Zato pa so socialni demokrati pri ožji volitvi odločili za liberalnega kandidata, ker so odločni nasprotniki klerikalizma na sploh in ker iz načelnih razlogov ne morejo podpirati klerikalne strahovlade. Omeniti moramo še, da je neki gospod odbornik na Toplicah zaostal, da mu ni bilo treba pokazati ne liberalne, ne klerikalne barve; mož pa je drugače pri kozarcu vina grozovito liberalen, tako, da bi bil že parkrat ponesrečil zaradi same vnetosti in mu je boja neki prijatelj obetal, da mu postavijo spomenik svetega Miklavža, ki ga je obvaroval nesreče. Radovedni smo, če bo »Slovenski Narod« naveden sramoto svojih lastnih pristašev registriral, ker tako rad prinaša iz Zagorja druge budalosti, ki mu jih pošiljajo razni Weinbergerjevi delovodje. Pa še nekaj ne smemo pozabiti. Teh sedem gospodov tvori pravzaprav radikalno polovico liberalne stranke, za katero velja kot glavna direktiva v politiki ljubljanski »Dan«. Tudi temu časopisu, ki ima v zakupu radikalni profiklerikalni boj, priporočamo, da se pobriga za sramotno počenjanje svojih učencev v Zagorju.

Kolesarska dirka. Po odmoru večih let je priredilo kolesarsko športno društvo »Ilirija«

v nedeljo zanimivo tekmo med Ljubljano in Logatcem. Prilivajo se je 17 tekmovalcev, ki so točno ob 2 uri popoldne startali pri kilometru 2:8 (Vič). Slabo vreme je oviralo med vožnjo proti Logatcu zelo občutljivo tekmovalce, znatni deževni nalici so nagajali skoro ves čas. Deset minut pred četrto uro sta se prikazala prva dirkača, in sicer št. 1 Rebolj in št. 13 Ogrin, ki sta vozila drug za drugim v jako lepem tempu in se je videlo, da sta ta tekmovalca res pridno in pravilno trenirala. Prevzela sta 56 kilometrov dolgo progo v 1 uri 54 minut, medtem ko je tretji zmagovalček Šega prišel 6 minut pozneje. Po daljših intervalih so sledili nadaljni vozači. Varnostne odredbe so bile dobro izvršene ter se ni pripetila nobena nesreča.

Velikanski uspeh so dosegla pri včerajšnji dirki »Adler-kolesa« znane domače tvrde Gorec. Odnela so prvo, drugo, četrto in polno maksimalnih daril.

Samomor. V Idriji se je obesila v soboto žena mesarja in hišnega posestnika Antona Ipaceca. Žena je bila že prej enkrat poizkusila svoje življenje končati s samomorom in je izvršila sedaj samomor v hipni blaznosti. Žena je bila stara 70 let.

Vojak se je obesil. Na travnikih med Škocijanom in Krtno pri Dobu so našli obešenega vojaka. Služil je pri topničarjih in bil menda Čeh po rodu. Pri sebi je imel okrog 3 K denarja in nekaj drugih papirjev. Pogrešali so ga menda že od ponedeljka, našli so ga šele v nedeljo, dne 14. septembra. Truplo so prenesli v mrtvašnico v Škocijano. Vzrok samomora ni znan.

Strela je udarila v hlev posestnika Pavla v Golem Vrhu pri Trati ter povzročila nad 7000 kron škodo. Ogenj je v kratkem času vpepelil hlev, hišo, vse poljsko orodje in veliko sena ter krme. Zgorelo je tudi 14 ovac in dve telici. Zarovalnina znaša samo 2000 K.

Nezgoda pri delu. V tržički predmestni je stroj zlomil roko Janezu Megliču iz Tržiča. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnišnico.

Nezgoda pri vojaških vajah. Pri trenski vojaški vaji je v soboto jutraj ponesrečil v Stražišču pri Kranju nek rezervnik trenskega polka. Padel je z voza ter prišel pod kolesa. Zlomil si je roko in nogo.

Motorno kolo zgorelo. Te dni je pustil nek potnik svoje motorno kolo pred Zafretovo gostilno v St. Petru na Krasu. Eden izmed otrok, ki so se ondu igrali, je zapalil vžigalico in to vrgel proti motorju. Kolo je nekoliko puščalo bencin — po nesrečnem slučaju se je bencin vnel in v nekaj minutah je kolo zgorelo.

Kinematograf »Ideal«. »Kdo je storilec«, kriminalni roman, se predvaja danes zadnjikrat. Jutri »Benečanske sanje«, krasna drama pretresljive vsebine, izborne igre in s krasno scenarjo Benetk, Milana, Pariza. Predvaja se do ponedeljka vsaki dan ob 3., 4 in pol, 6., 7 in pol, 9. Cene za 10 vin. zvišane.

Dijaška socialna konferenca v Ljubljani.

»Osrednji vsedijaški podporniški odbor v Ljubljani« sklicuje za 27. in 28. september posebno dijaško zborovanje v Ljubljani, ki naj se bavi z dijaškim socialnim vprašanjem in ki naj pokaže pota za delo v bodočnost na tem pri nas najbolj zanemarjenem polju.

Na to zborovanje vabimo celokupno slovensko dijaštvo. Hočemo, da se zbudi dijaška stanovska zavest, da dijaštvo enkrat samo napravi konec tem neznosnim razmeram. Vabimo pa na dijaško socialno konferenco obenem ono slovensko javnost, ki ima zmisel za dijaško socialno vprašanje in ki je voljna sodelovati pri njegovi rešitvi. Pri delu na dijaško-socialnem polju je sodelovanje dijaštva in javnosti neobhodno potrebno, ker delo zamore imeti le v tem slučaju trajne uspehe, sicer ostane ves trud le efemeran pojav, kot je bilo že marsikaj v življenju dijaštva. Dijaštvo je vse preveč fluktuirajoč element, da bi lahko prevzelo samo vse delo na lastne rame. In sploh je potrebna kontrola od strani javnosti pri dijaških socialnih institucijah, ki morajo biti kot država, dežela, občina in druge javne institucije popolnoma nevtalne. Zato pričakujemo, da se odzove sloven-

ska javnost našemu vabilu in se udeleži socialne konference.

Da je tako zborovanje potrebno, izhaja iz dejstva, da je možno zbrati le na takem zborovanju celokupno slovensko dijaštvo iz vseh vseučiliških mest.

Prireditev samo pa narekuje predvsem mizerija, v kateri se nahaja slovensko dijaštvo, narekuje ga dejstvo, da so blagajne naših podpornih društev prazne, da prihaja vedno več dijaštva v vseučiliška mesta, in da narašča draginja od leta do leta in da postaja tako dijaško-socialno vprašanje vedno bolj pereče. In končno nas vede k temu koraku dejstvo, da se pa že prav ničesar ne stori pri nas ne od dijaštva samega ne od strani slovenske javnosti, da bi se skušala omejiti naraščajoča proletarizacija slovenskega dijaštva.

Dijaštvo je pri nas popolnoma prepuščeno svoji usodi, zanj se ne briga nihče. Če se pa omeni dijaška mizerija, se odpravi vsiljivca navadno z odgovorom, polnim cinizma in sarkazma: »Jaz sem tudi stradal«. Iz takih nazorov, ki jih ima pri nas velik del slovenske inteligence, o dijaškem socialnem vprašanju, govori na eni strani zakrnjenost, ki jo mora zapustiti mlademu človeku visokošolska beracija, iz njih pa govori tudi oni fatalizem, ki se udaja v »neodvračljivo« zlo stradanja, fatalizem, ki je mnenja, da je slovenski študent od nekdanj stradal in da naj strada tudi v bodoče; zato ga prepričujemo njegovi usodi. Da, najdejo se celo nazori, da visokošolska mizerija celo dobro vpliva na mladega človeka, ker ga utrjuje, in vzgaja značaje. S takimi predpotopnimi nazori mora pač slovensko dijaštvo enkrat prav pošteno pomesti. Treba, da enkrat spozna slovenska javnost in pa tudi dijaštvo samo, kake izgube menia za nas Slovence stradanje in večna skrb za kruh pri mladem človeku, ki mora duševno naporno delati. Delavec si išče utehe v alkoholu, ali mislite, da je narava dijaka drugačna, ali ni mar i on človek, in potem se hudujete, da je dijaštvo za nič. Dajte mu kruha in vzemite mu morečo skrb in videli boste, da je sit dijak, ki ima še razen tega denar za gledališče za koncerte, za izlete in za kavarno, tudi zmožen kaj napraviti, ker ima v vsaj življensko silo in veselje do dela, dočim sedaj kmalu čaka, da se reši tega pekla in pride kolikor možno kmalu do kruha.

Edino, kar se pri nas danes stori za slovenskega dijaka, so podporna društva. V berachenju in razdeljevanju miloščine, s katero največkrat ni mogoče ne živeti in ne umreti, obstoja pri nas skoro vse delo na dijaško-socialnem polju.

Tovariši, dijaška socialna konferenca je klic samopomoči, je klic odpora proti neznosnim razmeram! Ako se sami ne poprimemo dela, od zunaj ne pride, kakor uče vse izkušnje iz poslednjih let. Pričakujemo vsled tega obilne udeležbe zlasti od vaše strani!

NB: Natančnejši program zborovanja objavimo v prihodnjih dneh. V slučaju, da bi želel ta ali oni tovariš za one dni brezplačno prenočišče, naj to naznani, kot daje vse natančnejše informacije o socialni konferenci: M. R. Lemež, Slovenska Bistrica, Štajersko. — Odsek za dij. soc. konf. v »O. V. P. O.«

Stajersko.

Trbovlje. V nedeljo popoldne je ponesrečil rudar Rupnik Henrik, ko je spuščal vozove v Franc Karlsfeldov rov ter si zlomil križ. Vzrok nezgode je, da mora delavec pri rovu sam zavirati in spuščati vozove v rov. Slučajno je prišel k rovu rudar Izgoršek Franc, da je hitro zaviral, ko so se nosile izpustile v rov, ako ne, bi bilo Rupnika do kosti zmečalo. V tem rovu ni nikakršne varnostne priprave, akoravni je tam osem delavnih krajev. Dolžnost rudniške oblasti bi bila, da si to malomarno in nevarno napravijo bližje ogleda in rudniško družbo prisili, da napravi vse varnostne naprave. Delavci so že mnogokrat opozorili paznike, na to nevarno napravijo, le gospodje pazniki nočejo ničesar slišati. Rupnika so prepeljali težko ranjenega v bolnišnico.

Iz obupa se je obesil. Obesil se je na Spodnjem Zemonu pri Ilirski Bistrici posestnik Jože Skrlj vulgo Skrliček. Mož je prodal v Sezani par konj, a ko se je vrabil domu, je bil v št.

Petru na Krasu baje okraden, iz obupa in zaradi domačih žalostnih razmer se je Skrlj doma na podu obesil.

8 delavcev ponesrečilo. V Fali ob Dravi nad Mariborom stavijo veliko elektrarno. Zaposlenih je tam 430, večinoma sezinskih delavcev. V petek, 12. t. m. proti poldnevni se je nenkrat sesul na desni strani krog 8 metrov visok lesen oder. Na njem je bilo osem delavcev, ki so padli vsi v globino, ki pa je bila k sreči napolnjena z vodo, tako da nesreča ni bila tako velika, kot bi bila, če bi v globini ne bilo vode. Srečen slučaj je hotel, da je tisti čas ravno odpovedala pumpa. Pet delavcev, večinoma Nemcev, so odpeljali težko ranjene v mariborsko bolnišnico, drugi trije pa so v domači oskrbi. Nekateri imajo polomljene noge in roke. Vzrok, da se je oder sesul, še sedaj ni znan.

Istra.

Deželni politični odbor, ki je bil izvoljen na zadnji istrski konferenci, je imel prvo sejo v nedeljo, 14. t. m. Konstituiral se je tako: Predsednika sta sodruga Fran Fabijančič in Bartol Granc, tajništvo Milan Dozet, blagajništvo Fr. Fabijančič, revizijo Anton Jakovac in Andrija Brana. Potem se je odbor bavil s sklepi konference, in sicer v prvi vrsti strokovnim časopisjem. Sklenilo se je posredovati pri strokovnih organizacijah v sledečem smislu: Za zidarje izhajata dva jugoslovanska lista, slovenski »Stavbinski delavec« v Trstu in hrvaški »Gradjevinar« v Zagrebu. Oba zadoščata potrebam našega delavstva popolnoma, zato se priporoča, da se vpele za Slovence »Stavbinski delavec«, za Hrvate pa »Gradjevinar« kot strokovni glasili. Za peke izhaja v Trstu »Internationale«, ki je pisan v slovenskem in italijanskem jeziku. Sedanjni način urejevanja je odmerjen večinoma po tržaških potrebah. Sklenjeno je stopiti v dotiko z interesi, da bi se ta list preuredil tako, da bi lahko služil slovenskim in hrvaškim pekovskim delavcem. To bi bil dobiček na obe strani, ker bi oboji razumeli list, na ne bi bilo treba za Hrvate ustanavljati posebnega. Za transportne delavce naj se posreduje, da se pridobi glasilo občne delavske zveze »Napred« v Zagrebu, da bi objavljalo tudi slovenske dopise. Organizacija rudarjev v Labinju dobiva slovenskega »Rudarja«, kar dela težave, ker je ljudstvu vsled pomanjkanja šol težko razumljiv. Ker pa za sedaj še ni upanja, da bi se dobili v Labinju redni sodruštvi, se obrne politični odbor do splošne delavske zveze v Zagreb, če bi sprejela ta list kot glasilo za hrvaške rudarje in bi se z oddatno pomočjo lahko objavljali tudi hrvaški članki in dopisi. Za vse stroke, ki nimajo posebnega glasila, naj se nabavljajo za Slovence »Zarja«, za Hrvate pa »Slobodna Rijeka«. — Prihodnje dni se bo seja nadaljevala.

Trst.

Strankino zborovanje sklicuje za nedeljo popoldne v zeleno dvorano »Delavskega doma« politični odbor jugoslovanske socialno demokratične stranke. Na tem zborovanju se imajo rešiti važne stvari, zato pozivljamo sodruge, da se na to zborovanje že sedaj pripravijo.

Razvrtje železničarske zastave se je izvršilo pretečno nedeljo impozantno. Obširno poročilo o tej lepi delavski manifestaciji objavimo v jutrnji številki. Za danes bodi le povedano, da je bila ob 9. dopoldne pri razvrtju zastave v »Delavskem domu« tolika množica, da so bili prostori pretesni. Zbrani množici v veliki dvorani »Delavskega doma« so govorili sodrugi Kopač, Dušek z Dunaja, Pittoni, Golouh, Gornikova i. dr. Po shodu se je množica vsela na ulico in v ogromnem sprevodu obšla glavnejše tržaške ulice. Popoldne ob 3. se je pričela veselica, ki je trajala ob petih, godbi in drugih zabavah pozno v noč.

Vredela. V nedeljo dopoldne se je vršilo v prostorih gostilne »Mirabosco« v ulici Scoglietto lepo zborovanje zaradi ustanovitve podružnice »Ljudskega odra«. Lepemu številu zbranih sodrugov je obširno poročal sodrug Regent. Navzoči so vsi priznali potrebo izobraževalnega društva in tudi pristopili. Sodrugom na Verdelci priporočamo toplo, naj marljivo delajo.

Hanuš se je stemnilo v obeh. Rad bi bil izpregovoril, pa glas mu je odrekel. Zbadljiv smehljaj, ki mu je skrivil celo obličje, se mu je pokazal na ustricah. In ne brigaje se za nikogar, je odhajal, skoro tekel in za njim Ivan, ki je gledal ves prizor. Hodila sta zunaj mesta in šele čez dolgo časa sta se vrnila v Jaromer. Trg je bil čisto prazen. Oba sta šla v gledališko poslopje, v katerem se je moral vršiti občni zbor.

LIV.

V gledališki dvorani so se že zbirali dijaki. Skozi odprta vrata je prodiral zrak notri kakor v zaklet, večno zaplankan gradič z zastarano plesnobo. Zadnje dni so se sicer tu vršile skušnje za slavnostno akademijo in sedeži, prizorišče in svetilke z baš nalitim oljem so bile že pripravljene za večerno slavnost; a vzlic temu se je podobni duh samote in vedne praznote skoro za vedno obesil na rob nizke galerije, na zrcala z odrtimi okvirji, na sedeže z majajčimi se nogami in na pobledele kulise plitvega prizorišča. Tu je stala predsedniška miza z zvonceom na zelenem prtu in okoli je bilo postavljenih nekaj stolov in mehak sedež za slavnostnega govornika.

Polagoma so cepali udeleženci v dvorano. Tekali so po prizorišču, kričali od jednega konca na drugi in nekaj dijakov je splezalo na galerijo, odkoder se je dobro videlo. Ravno je prišel Otokar in se posadil s Kukulj in Branskym blizu vhoda na poslanjaču dolge klopi. Sedel so kakor na tribuni, obrnjeni s hrbtom proti prizorišču. Otokar je pušil cigareto. Ko sta vstopila Ivan in Hanuš, ju je poklical, da bi jima povedal, kako se je upehal pri kočiji. Tak gospod sicer ni videti tako obilen, pa je kapitalno težak. (Dalje.)

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dalje.)

Tu so jih pričakovale množice gledalcev. Kolodvorska ulica je bila natlačena, v oknih glava pri glavi in od daleč so se oglašali že veseli zvoki godbene kapele. Čuli so se vzkliki »peljejo ga!« in videlo se je, kako se ljudje postavljajo na prste, da bi nič ne prezrli. Vse je bilo razburjeno. Pri slavnostnih vratih je čakalo nekaj gospodov v črnih suknh in belih rokavicah in dva dijaka z odznakom sta potiskala množice nazaj k hišam. »Slava — slava!« je gmelelo čim dalje močneje po ulici in med temi vzkliki je zvenela korončica sokolske kapele. Že se je prikazala razvita, visoka zastava, potem nekoliko det — in tu glej, je že sama kočija s slavljencom. Dijaki so ga navdušeno vlekli po ulici med gledalci. Njih napete roke držale so ožnice in kolesa, njih noge so capljale poleg kočije v prahu, ki je vstajal in se prijelam črnih čamar. Mnogi so potiskali samo na pol, mahaje s klobuki in pozdravljajoč ljudstvo. Obraze so imeli rdeče, kri jim je silila v sklonjene glave.

In ljudstvo je klicalo slavo, gospiče so mahale iz odprtih oken z ruticami, metale cvetice in šopke, in dijaki so pobirali cvetke po zemlji, zahvaljujoč se z mahanjem klobukov in radostnimi vzkliki. Med njihovo klicanje se je mešala godba in pozdravi zbranih gledalcev, vse se je zdelo navdušeno od šume radosti.

Na trgu je priklopila ovacija do vrhunca. Zopet polna okna, zopet množice ljudi in navdušeno kričanje, ko so dijaki pripeljali kočijo

z redakterjem Kubešem odtod v gledališče, kjer se je imel vršiti ob petih slavnostni občni zbor.

LIII.

In jedva je kočija izginila v veži in še predno so se trope ljudstva razšle, je prispel na trg spreved romarjev z vihrajočimi, pisanimi zastavami in s soho Devico Marije na nosilih, koje so nosile štiri družice. Romarji so zavili k znamenju, in tu padli na kolena. Molili so sključeni pod svojimi belimi culjami. Kakor šum voda je vstajal njih glas od zemlje. Molili so tu starci, starke, možje, žene in otroci. Ljudje so jih gledali.

V tem trenutku sta korakala mimo znamenja Ivan in Hanuš. Oba sta se smejala ovacij, katero sta ravnokar videla, in Ivan je obljubljal, kako bo kar sedaj na občnem zboru poveslil tako »bedarijo«. Toda Hanuš ni odgovoril, ampak naglo osupnil: »Ti so od nas!« je dejal sam bolj zase, gledate na romarje in ne vede, ali naj stopi še korak dalje ali ne. Sedaj se je spomnil, da so ta čas pred Marijinim praznikom — in pred praznikom je bilo — vedno hodili romarji iz rojstnega kraja v Vamberžice. Takoj se je umaknil in peljal Ivana od znamenja, da se ne bi z nikomur srečal. Pri tem pa so njegove oči raztreseno begale po molečem tropu. Spoznal je nekoliko znanih obrazov.

Od daleč pa je z Ivanom počasi obkrožil znamenje, in ko je bil na nasprotnem koncu, je še enkrat brzo pregledal množico ljudi, ki so baš odmolili in vstajali, da bi posedli v skupinah in si počili. Naenkrat je pa obledel. Zamišljeno je pogledal v stran, kjer se je prikazala visoka, mišičnata, skoro petdesetletna postava z obličjem, zarjavelim od solca, z visokim čelom, z upalimi očmi, mračnega, neljubeznivega iz-

K. JURMAN OPTIK IN SPECIALIST Šelenburgova ulica

Optični zavod z električnim obratom. — Aparati, poljska kukala, daljnogledi.

Za prvovrstno tehniko se jamči. — Popravila se izvršujejo v lastni delavnici.

la se uesniči stara želja ondotnega delavstva po svojem društvu.

— Opčine. Občni zbor podružnice »Ljudskega odra« bo v nedeljo 21. t. m. ob 6. zvečer v prostorih železničarske skupine. Na občnem zboru poročata sodruha Golouh in Regent.

— Škedeni. Pretečeno nedeljo se je vršil v prostorih ondotnega »Delavskega izobraževalnega društva« velih shod delavcev iz škedenjskih plavžev. Na shodu je obširno poročal b vzrokih socialne bede sodrug Mihevc. Navzoči so zanimiva izvajanja sodruha Mihevca odobravalni in priznali končno, da je delavska rešitev edinole v razredni socialni demokratični organizaciji. V eni izmed prihodnjih številik bomo poročali, kako da odtrgava vodstvo škedenjskih plavžev delavcem za bolniško blagajno več kakor določa zakon, ne da bi imeli od tega delavci kakšno korist.

Koroško.

— Poljana pri Prevalju, 7. septembra je priredila Slov. kršč. soc. zveza za Koroško veliko slavnost v spomin Konstantinovega in Einspielerjevega jubileja. Vsa podivjanost »dobrega katoliškega ljudstva« se je pokazala ob tej priliki. Koroški klerikalci so slobnali na to slavnost četo dobro rejenih farjev in dolge procesije »vernega ljudstva«. Ves prevaljski okraj so povabili, samo rudarjev iz Leš ne, o katerih pač vedo, da se ne ujamejo več na limanice »največjega zaklada sv. katoliške vere«, tiste vere, ki je prinesla že toliko gorja ravno Slovincem. Na slavnosti so imeli veliko besedo duhovniki in uspeh njihovih govorov je bil vse prej nego časten za največji zaklad sv. katoliške vere. Navdušenje po govorih in alkohol sta povzročila po slavnosti — krvav jubilej. Med »krščanskimi« fanti se je razvnel ljut pretep, in sicer kar s sekirami. Nož se jim je zdel vsekako preslaboten argument za dokaz, da so res zvesti sinovi katoliške cerkve. Eden je bil tako težko ranjen, da najbrže ne bo okreval, več drugih pa je bilo lahko ranjenih. Pet fantov so odpelali orožniki. Tako se končavajo farški jubileji, pri katerih so rožni venec, alkohol, nož in sekira dobri prijatelji.

Zadnie vesti.

NEMŠKI STRANKIN ZBOR.

Jena, 15. Včeraj se je otvoril strankin zbor nemške socialne demokracije. Udeležba je izredno velika. Za predsednika sta izvoljena Ebert in Bock. V imenu avstrijskih socialnih demokratov je pozdravil zbor Pernertorier. Potem je govoril Keir Hardie za Angleže, Troelstra za Holandce, van der Smissen za Belgijce, Buchinger za Ogrce, Fletten za Švicarje, Palasco za Portugalce, Huysmans pa v imenu mednarodnega tajništva.

Jena, 15. Danes so se pričele stvarne razprave strankinega zbora. Scheidemann je podal poročilo strankinega vodstva. Napovedal je, da bo stranka odločno pospeševala mladinsko gibanje; za preučevanje agrarnih vprašanj se ima voliti posebna komisija. Potem je govoril o političnem delovanju stranke in zlasti omenil boj proti imperializmu. V boju proti vojni nevarnosti je nemški proletarijat sodeloval z avstrijskim in francoskim. Obširno se je bavil z vprašanjem splošne stavke in s prusko volilno pravico. Ničče ne sme verjeti, da bo prusko ljudstvo večno trpelo, kar se z njim uganja. Uro boja bo določila stranka sama, kadar bo gotova zmage. O poročilu strankinega vodstva je sledila debata. (Obširno poročilo nam je objavljeno.)

PACAK NA SMRTNI POSTELJI.

Dunaj, 15. Iz Kutne Hore javljajo, da bivši minister Pacak umira.

SKERLECZ V BUDIMPEŠTI.

Zagreb, 16. Komisar baron Skerlec je včeraj za več dni odpotoval v Budimpešto. Posvečoval se bo z merodajnimi faktorji o nadaljnjih korakih za rešitev hrvaške krize.

KOLERA.

Zagreb, 16. V nedeljo in ponedeljek se je primerilo v okuženih krajih 18 novih sumljivih slučajev. V Bošnjacij ni bilo izza 4. t. m. nobenega novega slučajja; vojaštvo, ki je bilo tja odposlano, je zopet odpoklicano. Najbolj okuženi kraj je sedaj Kocmin v Slavoniji, kjer se je pojavilo včeraj in predvčerajšnjem devet novih slučajev. V Mitrovici je obolelo štiriletno dekletce, ki je prišlo z materjo z Ogrskega. V Vukovaru je dne 12. obolel zdravnik dr. Stjepan Klinger, ki se je pripeljal iz Oršove. Preiskava je dognala, da gre za kolero. Dr. Klinger je med vojno opravljal zdravniško pomoč v Nišu in je bil na povratku na Dunaj. V Belovaru je obolel neki trgovski pomočnik, ki se je pripeljal iz Tuzle.

Sarajevo, 16. V Brčki sta se primerila dva nova smrtna slučajja. V Janji se je pojavil nov

bacilonosec. Iz Glasgovca javljajo en sumljiv slučaj. Sicer je stanje v okuženih krajih neizpremenjeno; skupaj je 19 bolnikov in 4 bacilonosec.

EKSPLOZIJA.

Koburg, 15. V neki hiši, kjer stanuje šest obitelji, je ponoči eksplodiral plin, ko je že vse spalo. Hiša se je sesula in nastal je požar. Najprej so potegnili 5 oseb izpod razvalin. Od teh je bil en otrok mrtev; en težko ranjeni moški je umrl na poti v bolnišnico. Pozneje so jih spravili še 5 na dan. Trije so bili brez poškodb, dva sta težko ranjena v bolnišnici. Boje se, da je pod razvalinami še deset mrtvih.

BOLGARSKA IN TURČIJA.

Bolgarske zahteve.

Carigrad, 15. »Stambul« priobčnje poročilo o razgovoru, ki ga je imel eden njegovih sodrušnikov z bolgarskim delegatom Načovićem o bolgarskih zahtevah. Načović je dejal: »Mi stojimo na stališču, da bodi Marica naša bodoča meja. To je tista zahteva, ki jo je turška vlada v svoji noti z dne 19. julija naznanila velesilam. Torej smo pravzaprav že sporazumni. Toda mi zahtevamo korito reke zase in prepuščamo Turčiji levi breg. V tem vprašanju pričakujemo, da nam Turčija ustreže, tembol ker smo bili v odrinskem vprašanju, ki gre Turkom do srca, izredno popustljivi. — Turški časnikar je vprašal: Torej prepuščate tudi na desnem bregu Marice ležeče odrinske kolodvor in mestni okraj Karagač nam? — Načović je odgovoril: Resnično. Ali zato zahtevamo kompenzacije vzhodno od Marice. Na vprašanje, če je Bolgarska pripravljena vrniti Turčiji nekatere točke onstran Marice, ki so jih Turki že zasedli, je odgovoril: Tega ne moremo. Edina koncesija, ki jo moremo storiti v tem oziru, je mali kos ozemlja onkraj Marice, ki spada k mestu Odrinu. To je naša zadnja koncesija. Se ena transakcija bi bila zadnja uro mogoča. Proti primerni odškodnini bi Lozengrad ali pa Svilen lahko ostal turški. — Naposled je urednik vprašal: Ali je res, da želite zvezo z Nemčijo, ki bi vam zagotovila turško podporo ali pa vsaj niemo dobrohotno nevtralnost v slučaju vaše revanšne vojne z vašimi bivšimi zavezniki, da osvobodite Kavalo in Bitolje? — Načović je odgovoril: Prosim Vas, da kratkoma demantirate to vest. Naša naloga je, da uredimo turško-bolgarske meje spore in da dosežemo definitiven mir. Druge naloge nimamo.

Mir bo podpisan ta teden.

Sofija, 15. Ministrski predsednik Radoslavov je izjavil: Pogajanja bodo vsak čas zaključena. Tekom tega tedna se podpiše mirovni zapisnik. Mir je bil mogoč le vsled velike popustljivosti Bolgarske in ker je Turčija opustila vse prenapete zahteve. Mir bo trajen.

Mejno vprašanje.

Dunaj, 16. V tukajšnjih krogih trdijo, da je mejno vprašanje že urejeno in da so bili Turki popustljivi. Zdi gre baje le še za neka vojaška vprašanja in za načelo porabe železnice od Odrina do Dedeagača.

BOJI Z ALBANCI.

Valona, 16. Po časnikarskih poročilih je prišlo pri mostu čez Erdžanico do ljutega boja med Črnogorci in plemenom Gruda.

JAPONSKO IN KITAJSKO.

Vojna nevarnost.

Bruselj, 15. Iz Šangaja poročajo, da je izbruh vojne med Japonsko in Kitajsko le vprašanje kratkih dni. Na Japonskem je razburjenost tako velika, da se ljudske strasti tudi z zadoščenjem iz Pekinga ne bodo dale potolažiti. Tu nekatere zapadno nemške veletrgovine so bile posvarjene, naj vpricho povečane japonske bojevitosti ne prevzamejo predalekosežnih obveznosti.

Izgredi v Nankingu.

Novi Jork, 15. »Sun« poroča iz Šangaja: V Nankingu je ljudstvo zopet napadlo štiri Japonce, ko so zapuščali konzulat. En Japonec je ubit. Konzulati v Nankingu so nujno zahtevali vojaško varstvo. V Šangaju je večina Japoncev zbežala v japonski in v ruski konzulat.

Ustavljen železniški promet.

Peterburg, 15. Iz Irkutskaja javljajo, da je na sibirski in južnomandžurski železnici ves blagovni promet zaradi vojaških transportov ustavljen. Oficiozno izjavljajo, da se čete prevažajo zaradi manevrov.

Nova japonska zahteva.

Peking, 15. Japonska vlada zahteva še, da kitajska vlada odpokliče generala Čangsunja iz Nankinga.

MEHIKO IN AMERIKA.

Wilsonova nota.

Novi Jork, 15. Predsednik Wilson je poslal v Mehiko novo ostro noto, s katero brezpogojno zahteva, da odstopi Huerta in da se uvede preiskava zaradi umora Madera. »Sun« poroča, da je bilo izza Maderovega padca v Mehiku izvršenih 185 sodb vojnega sodišča, 114 obsien-

cev, ki so bili »pomiloščeni na pregnanstvo«, so pa na poti do meje ustrelili, češ da so bili sumljivi bega.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.
Tiska Ljubljanska tiskarna v Ljubljani.

3
zlati nauki
za zdravje želodca!

Kdor s „FLORIAN-om se krepi,
Zmeraj dober tek ima!

Ce želodec godrnja,
Pij „FLORIAN-a“, pa neha!

Ni otožen, ni bolan,
Ta, ki vživa

Postavno varovano.

Najstarejša kranjska odlikovana žganjarna
Lorenc Zdešar-ja nasl. **J. Tribuč**
na Glincah
naznanja sl. občinstvu, da je otvoril 1. septembra t. l. prodajalno v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6.

≡ **Brinjevec** ≡
garant pristen, samo ene kvalitete, v zaprtih steklenicah po sledečih cenah: 1/4 litra K 1.—, 1/2 litra K 1.90, 1 liter K 3.60.

Letalni teden v Ljubljani

↳ **Lattermannovem drevoredu.**

Moderno. **Zrakoplovstvo z aeroplanom.** Moderno.

Z električnim obratom! Samo kratek čas vsak dan otvorjeno!

Ali ste se že vozili z aeroplanom? Pravim Vam, čudovita vožnja! Največja zabava mladim in starim! Poslužite se prilike!

Ves veliki obrat goni 25 PS prevozni Deutzerjev bensolni motor z magnet-elekt. vžiganjem nem. drž. pat. Carobna razsvetljava (okoli 300 žarnic in obločnic) s pneum. elektr. orglami iz tvornice Vilj. Bruder Sohn v Waldkirchu (Badensko).

Usojam si cenj. prebivalstvo mesta in okolice vsakega stanu, mlade in stare, najvljudneje povabiti na eno vožnjo. Z velespoštovanjem lastnik

J. G. Lautermann iz Darmstadta.

↳ Vsak dan od 4. ure popoldne naprej odprto do 10. ure zvečer. ↳

Vsled sklepa c. kr. deželnega kot konkurznega sodišča v Ljubljani z dne 5. septembra 1913, opr. št. 310/13/4 se bode

trgovina Fr. Igliča

prot. trgovca v Ljubljani, Mestni trg št. 11

nadaljevala,

vsled česar se bode v konkurzno maso spadajoče blago, in sicer: papir, zvezki, pisalno orodje, galanterijsko blago, oprava za turiste, žepni in stenski koledarji i. dr.

na drobno razprodajalo po globoko znižanih cenah.

Dr. Fran Novak, odvetnik v Ljubljani

začasni upravitelj konkurzne mase.

„SLAVIJA“

GENERALNI ZASTOP „SLAVIJE“ VZAJEMNO ZAVAROVALNE BANKE V LJUBLJANI.

VZAJEMNO ZAVAROVALNA BANKA V PRAGI, ki je največji slovenski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtopleje priporoča ter vabi p. n. slovensko občinstvo, da sklepa zavarovalne pogodbe, posebno za življenje in proti požaru le pri njej. — BANKA „SLAVIJA“ ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi za preskrbite je za starost, za slučaj smrti roditeljev, za dolo otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čisti dobiček svojim članom. Življenske police banke „Slavije“ so nezgodbitne in nezapadljive. Gmotno podpira banka „Slavija“ narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrotinam namenom in stremi za izboljšanjem in osamosvojitvijo narodnega gospodarstva. Ogromni rezervni fond nad K 58 milijonov jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenskega oddelka K 2.733.740-70 Kapitalij in škod pa je do sedaj izplačala K 123.257.695-77. Vsa pojasnila daje ter cenike in razkazila razpošilja drage volje in poštine presto

Potniki
v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi.
AVSTRO-AMERIKANA
Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro
najnovejši brzoparalci z dvema vrtilnicama, električno razsvetljavo,
brezlični brzozavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbjeno, da
dobi dovolj domače kruha z vinom, svež kruh, postelje, kopalj itd.

Odhod parnikov:
v sev. Amerike vsako soboto, v južno Amerike vsakih 14 dni.
Trst-New-York, vsako soboto.
Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.
Trst-Kanada, vsak mesec.
Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni
agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:
SIMON KMETETZ, Ljubljana,
Kolodvorska ulica šte. 26.

Občno konsumno društvo v Idriji

naznanja s tem, da je v svoji seji dne 9. svečana 1913 sklenilo, da se hranilne vloge članom
obrestujejo od 1. januarja 1913 naprej po 5 odstotkov.

Kredit do 30 dni je obresti prost. Čez 30 dni do 6 mesecev se imajo računati obresti po 6 odstotkov
Od kredita nad 6 mesecev pa po 7 odstotkov in sicer že od 30 dni naprej.
Hranilne vloge sprejema društvo vsak dan med uradnimi urami od 8. zjutraj do 12. dopoldne ter
od 2. popoldne do 6. zvečer. — Odpovedni rok so pri društvu najprimernejši in varnost vlog
najboljša, kajti za varnost garantira premoženjska in blagovna vrednost. Vsak član najraje zaupa
svoje prihranke svojemu zavodu.

Načelstvo.

Družinski kruh

iz pekarnice

„Konsumnega društva
za Ljubljano in okolico“

je najboljši in najcenejši.
Hlebi po 1.75 kg veljajo
samo 56 vin.

Dobi se v vseh prodajalnah,
„Konsumnega društva za Ljub-
ljano in okolico“. — Člani,
segajte po njem!

Produktivna zadruga ljub- ljanskih mizarjev v Ljubljani

R. Z. Z. O. Z.

se priporoča cenjenemu ob-
činstvu pri nabavi vsakovrst-
nega pohištva, ki ga izdeluje
v lastni, najmoderneje oprav-
ljeni tovarni na Glineah pri
:: Ljubljani. ::

Priporoča se tudi za vsa druga
v mizarstvo stroko spadajoča
:: dela. ::

Delo je vedno solidno,
točno in prav poceni.

Proračune se na zahtevo do-
pošlje brezplačno v najkraj-
:: šem času. ::

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

registrovana zadruga z omejeno zavezo

naznanja svojim članom, da glasom skupne seje nadzorstva in na-
čelstva z dne 17. januarja 1913 obrestuje odslej

hranilne vloge članov po **5 1 | 0** od dne vloge
2 | 0 do dne dviga.

Dosedanje stanje hranilnih vlog 51.000 K. Dosedanje stanje deležev 32.000 K.
Rezervni zaklad 8000 K. Denarni promet leta 1912.: 1,487.639 K 18 vin.

Pisarna društva v Špodnji Siški, Kolodvorska cesta.

Prodajalne: v Ljubljani: Sodna ulica, Bohoričeva ulica, Krakovski
nasip; v Siški: Kolodvorska cesta, Celovška cesta; na Viču, v Trziču,
na Jesenicah, na Savi in na Koroški Beli.

Pekarna v Spod. Siški, Celovška cesta.

Nadzorstvo.

Načelstvo.